

Małgorzata Dworkiewicz

Konserwacja zabytków architektury i budownictwa w województwie leszczyńskim w latach 1985-1999 oraz na tym terenie w latach 2000-2001

Ochrona Zabytków 54/4 (215), 453-456

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SULMIERZYCE

Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP

Nr rej. A/336 z 1 IV 1970 r.

W związku z zawilgoceniem dolnych partii ścian i korozją tynków elewacyjnych w ramach prac remontowych i konserwatorskich w 2000 r. skuto dolne partie tynków elewacyjnych — przygotowanie do iniekcji krystalicznej.

Wykonawca: systemem gospodarczym.

Inwestor: Parafia.

TŁOKINIA KOŚCIELNA (gm. Opatówek)

Pałac, ob. Dom Pracy Twórczej NOT

Nr rej. 471/A z 21 III 1985 r.

Neoklasycystyczny.

Obiekt po generalnym remoncie w latach 80. XX w. obejmują-

cym m.in. wymianę stropów, więźby, stolarki stropów.

Inwestor: środki własne.

TRZCINICA

Kościół parafialny p.w. św. Stanisława bpa

Nr rej. A/273 z 15 VII 1969 r.

Zbudowany w l. 1804–1806, przebudowany w l. 1869–1870.

W l. 1995–1998 wymieniono pokrycie dachu, rynny i rury spustowe; wykonano instalację odgromową, remont elewacji, wymianę posadzki, izolację przeciwwilgociową, malowanie wnętrza.

Wykonawca: PP-U „GABI” Piaski, „Bud-Pol” Kępno, Zakład R-B Krzysztof Wylęga, Zakład Malarzki Aleksander Piwowar z Wólczyna.

Inwestor: b. d.

ZDUNY

Kościół ewangelicki

Nr rej. A/57 z 3 IX 1960 r.

W 1990 r. zaadaptowano na kostnicę: wymieniono posadzki, okna, drzwi, wykonano malowanie wnętrz oraz przełożono pokrycie dachowe. W 1998 r. założono orynnowania.

Wykonawca: b. d.

Inwestor: b. d.

Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP

Nr rej. A/45 z 6 VI 1960 r.

Stan zachowania: dobry.

W l. 1996–1998 wykonano zabezpieczenie przeciwwilgociowe, wzmocniono fundamenty, wymieniono posadzkę w kruchcie, wzmocniono więzanie dachowe, wymieniono tynki elewacyjne.

Wykonawca: Przedsiębiorstwo Konserwacji Zabytków i Usług Budowlanych „Konsbud” wg proj. M. Krzysztofiaka z Poznania.

Beata Matusiak

KONSERWACJA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA W WOJEWÓDZTWIE LESZCZYŃSKIM W LATACH 1985–1999 ORAZ NA TYM TERENIE W LATACH 2000–2001

CHORYŃ (gm. Kościan)

Dwór

Nr rej. 103/507/A z 5 II 1955 r.

Klasycystyczny dwór, zbudowany w 1759 r., przebudowano ok. 1869 r. Murowany, jednokondygnacyjny, wzniesiony na planie prostokąta z dwiema symetrycznymi dobudówkami po bokach, dachem naczółkowym krytym dachówką. Symetryczna fasada z pseudoryzalitem zaakcentowanym parzystymi, kanelowanymi pilastrami dźwigającymi trójkątny naczółek, w którym znajduje się płaskorzeźba z przedstawieniem Oka Opatrzności. Okna fasady w prostokątnych obramieniach połączonych gzymsem podokiennym, nad oknami dekoracyjne girlandy z rozetką pośrodku.

W l. 1993–1996 przeprowadzono remont kapitalny obiektu.

Wykonawca: PIP „Standard”, Leszno.

Inwestor: Spółka Hodowli Roślin „Danko”, sp. z o.o. z/s w Choryni.

W 2000 r. wymieniono pokrycie dachowe na dobudówkach, wymieniono tynki i pomalowano elewacje tarasu, wykonano izolację przeciwwilgociową tarasu i wymieniono płytki na tarasie.

Wykonawca: Zakład Murarski B. Futko z Bojanowa.

Inwestor: SHR „Danko”, sp. z o.o. z/s w Choryni.

CZACZ (gm. Śmigiel)

Zespół pałacowo-parkowy

Nr rej. 660/1665/A/A z 21 XII 1974 r.

Neoklasycystyczny pałac, zbudowany w 1910 r. z wykorzystaniem XIX-wiecznych fragmentów wg proj. architekta J. Andrzejewskiego, dla ówczesnego właściciela Jana Żółtowskiego. Pałac połączony jest ćwierćkolistymi galeriami z dwiema oficynami; muro-

wany, otynkowany, piętrowy, na planie prostokąta, kryty dachem mansardowym. Elewacja frontowa dziewięcioosiowa, osie rozdzielone pilastrami jońskimi w wielkim porządku; oś pałacu wyznaczona parzystymi pilastrami, ponad którymi tympanon z herbem Żółtowskich, na drugiej kondygnacji balkon z ozdobną kratą, na skraju elewacji pseudoryzalit.

W l. 1985–1991 zaadaptowano pałac na szkołę. W latach 80. m.in. naprawiono dach, osuszono piwnice, wymieniono instalację elektryczną, naprawiono sufity. W 1990 r. naprawiono tynki, wymieniono stolarkę okienną i drzwiową, a w 1991 r. wymieniono opierzenia, rury spustowe i rynny, przełożono dachówki na dolnej pości mansardy, naprawiono tynki wewnętrzne oraz posadzki w piwnicach, zrekonstruowano taras od strony ogrodu.

Inwestor: Kuratorium Oświaty.

GĘBICE (gm. Pępowo)

Dwór

Nr rej. 124/555/A/Le z 2 V 1956 r.

Klasycyistyczny, zbudowany w 2 poł. XVIII w. dla rodziny Gorzeńskich, został powiększony od wschodu ok. poł. XIX w. Murowany, piętrowy, kryty czterospadowym dachem o pokryciu z dachówki. Wzniesiony na rzucie prostokąta z niesymetryczną przybudówką od strony zachodniej i wieżą od wschodniej. Na osi elewacji frontowej znajduje się czterokolumnowy portyk z tympanonem, na tylnej — trójboczny ryzalit; pozorne ryzalitty w skrajnych osiach zwieńczone attykami, w których umieszczone są panoplia.

W l. 1997–2001 przeprowadzono remont kapitalny i adaptację pałacu (także poddasza) na cele mieszkalne i hotelowe. Prace polegały głównie na modernizacji pomieszczeń i wykonaniu łazienek. Przeprowadzono remont elewacji.

Wykonawca: „Retrostyl” z Rydzyny.

Inwestor: właściciel prywatny.

GÓRZNO (gm. Krzemieniewo)

Pałac (II)

Nr rej. 1486/A/Le z 21 II 1994 r.

Neoklasyyczny pałac został zbudowany w 1904 r. dla Kurta Müllera. Obiekt murowany, z dachem czterospadowym krytym dachówką, wzniesiono na planie prostokąta z pseudoryzalitem na osi w elewacji frontowej i dwoma bocznymi w elewacji ogrodowej, dwukondygnacyjny z trykondygnacyjnym zwieńczonym tympanonem pseudoryzalitem w fasadzie, poprzedzonym niskim portykiem kolumnowym, nad którym taras; na osi elewacji ogrodowej okazały taras, na piętrze balkon. Po bokach korpusu głównego znajdują się dwa symetryczne, współczesne skrzydła, dwukondygnacyjne, nad którymi dach płaski kryty papą.

Pałac zaadaptowano na ośrodek sanatoryjny. W 1987 r. przeprowadzono wymianę pokrycia dachowego, opierzeń dachowych, rynien, rur spustowych, okapników okiennych i opierzeń gzymsów, naprawiono gzymsy i taras, pomalo-

Gębice. Pałac — portyk frontowy. Fot. G. Maćkowiak, 1964, z Archiwum PP PKZ

wano pomieszczenia. W 1994 r. dokonano remontu pokrycia dachowego (papowego) z częściową wymianą opierzeń, rynien i rur spustowych nad skrzydłami bocznymi.

Wykonawca: Firma B. Bednarek z Leszna.

Inwestor: właściciel — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

JAROGNIEWICE (gm. Czempień)

Zespół pałacowy

Zespół złożony z pałacu zwróconego frontem ku stronie zachodniej, oraz dwóch oficyn po jego bokach. Południowa oficyna klasycystyczna, północna — eklektyczna, są połączone z pałacem załamany pod kątem prostym galeriami. Obecnie mieści się tu Dom Pomocy Społecznej.

Pałac

Nr rej. 2514/A z 19 II 1955 r.

Klasycyistyczny pałac wzniesiony został ok. 1792 r. dla Celestyna Sokolnickiego, przebudowany w 1893 r. wg proj. Stanisława Boreckiego. Pałac jest murowany, podpiwniczony, piętrowy, wzniesiony na rzucie prostokąta z pseudoryzalitem poprzedzonym kolumnowym portykiem, nad którym znajduje się tympanon w elewacji frontowej i trójboczny ryzalit — w ele-

wacji ogrodowej. Dach wysoki, czterospadowy, kryty blachą.

W 2000 r. przeprowadzono remont dachu polegający na oczyszczeniu kryjącej go blachy benzyną ekstrakcyjną i pomalowaniu blachy ocynkowanej farbą poliwinylową.

Wykonawca: Zakład Remontowo-Budowlany z Kielczewa.

Inwestor: Dom Pomocy Społecznej w Jarogniewicach.

W 2001 r., w związku z zaleceniem Straży Pożarnej, oddzielono klatkę schodową od korytarzy i pomieszczeń przez zamontowanie drzwi oraz zamontowanie urządzeń oddymiających.

Oficyna południowa

Nr rej. 2515/A z 19 II 1955 r.

Klasycyistyczna, wzniesiona w kilku etapach w l. ok. 1792–1880 jest budowlą piętrową, podpiwniczoną, siedmioosiową z jednoosiowym pseudoryzalitem pośrodku ujętym parami pilastrów i zwieńczonym trójkątnym naczółkiem; kryta dachem naczółkowym o pokryciu z dachówki.

W 1996 r. przeprowadzono remont pokrycia dachowego, wymieniono dachówki, opierzenia blacharskie, rynny i rury spustowe na nowe wykonane z blachy ocynkowanej.

Inwestor: Dom Pomocy Społecznej w Jarogniewicach.

PAWŁOWICE (gm. Krzemieniewo)

Zespół pałacowy

Nr rej. 86/364/A/Le z 31 I 1952 r.

Klasycyistyczny pałac wraz z galeriami i oficynami wzniesiony w l. 1779–1783 dla Maksymiliana Mielżyńskiego wg proj. Karla Gottharda Langhansa. Pałac wzniesiony na rzucie prostokąta, piętrowy, z II piętrem mezaninowym, połączony jest ćwierćkolistymi galeriami z dwiema analogicznymi oficynami. W fasadzie znajdują się dwa skrajne, trzyosiowe ryzalitty oraz pośrodku także trzyosiowy ryzalit z portykiem kolumnowym, przyściennym, dźwigającym attykę. Na osi fasady ogrodowej — ćwierćkolisty ryzalit opięty na piętrach płaskimi pilastrami jońskimi. Nad korpusem pałacu

dach mansardowy, nad ryzalitami trójpołaciowy, kryty dachówką. Zachowany układ reprezentacyjnych wnętrz z wystrojem.

Obecny właściciel obiektu — Instytut Zootechniki, systematycznie prowadzi prace remontowe i konserwatorskie w pałacu i oficynach. W 1995 r. zaadaptowano pomieszczenia II piętra na cele hotelowe. W 1996 r. wykonano prace ciesielsko—dekarskie polegające na wymianie belki koszowej wraz z częściową wymianą pokrycia dachowego oficyny. W 1997 r. przeprowadzono remont instalacji wodno—kanalizacyjnej w piwnicach i na parterze pałacu. W 1998 r. zaadaptowano wnętrze lewej oficyny pałacowej na siedzibę Banku Gospodarki Żywnościowej. W l. 1999—2000 pomalowano elewację arkad łączących pałac z obiema oficynami oraz arkad łączących oficyny z budynkami gospodarczymi (stajni, wozowni i spichlerza), przeprowadzono także remont części ogrodzenia.

Wykonawca: większość prac (z wyjątkiem konserwatorskich przy wyposażeniu) prowadzi brygada remontowa Instytutu Zootechniki w Pawłowicach pod kierownictwem uprawnionego inspektora nadzoru.

Inwestor: Instytut Zootechniki w Pawłowicach.

PONIEC

Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny

Nr rej. 42/280/A z 7 III 1931 r.

Zbudowany zapewne w 1 poł. XV w., został przekształcony w 1778 r. z inicjatywy Maksymiliana Mielżyńskiego wg proj. K. G. Langhansa: od zachodu dobudowano wieżę z klasycystycznym ozdobnym hełmem oraz przebudowano wnętrze, do którego wprowadzono klasycystyczne wyposażenie i dekorację ścian. Kościół murowany, otynkowany, orientowany, salowy, wzniesiony jest na rzucie wydłużonego prostokąta, z wielobocznym zamknięciem od strony wschodniej.

W l. 1998—1999 przeprowadzono remont dachu kościoła, położono nową dachówkę ceramicz-

ną, karpówkę układaną w koronkę, naprawiono zniszczone elementy więźby dachowej, zaimpregnowano elementy drewniane, założono nowe opierzenia blacharskie, rynny i rury spustowe.

Wykonawca: Firma p. Mądrego z Rawicza.

Inwestor: Parafia.

W 1999 r. wymieniono i naprawiono posadzkę kościoła.

RACOT (gm. Kościan)

Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Kostki i św. Jerzego

Nr rej. 195/59/A z 5 II 1965 r.

Klasycystyczny, obecny kościół wzniesiony był jako kaplica pałacowa. Budowę rozpoczęto w 1768 r. z inicjatywy ks. Doroty z Broniszów 1^{ov}. Radomickiej 2^{ov}. Jabłonowskiej, zakończono po 1780 r. Orientowany, murowany, na rzucie krzyża greckiego z kolistą nawą i otwartymi na nią płytkami, jednoprzęsłowymi ramionami. We wschodnim ramieniu znajduje się ołtarz główny, w zachodnim — empora organowa. Nawa sklepienia kopulasto, w ramionach sklepienia żaglaste. Elewacje zewnętrzne ujęte w narożach pilastrami toskańskimi, profilowany gzyms wieńczący obiega wszystkie elewacje, ramiona krzyża zwieńczone tympanonami, nad zachodnią częścią czworoboczną sygnaturka. Ramiona krzyża nakryte osobnymi dwuspadowymi dachami krytymi dachówką.

W 1994 r. rozebrano starą i wybudowano nową zakrytą z częścią mieszkalną.

Wykonawca: Ryszard Nowak z Leszna.

Inwestor: Parafia.

W l. 1998—1999 przeprowadzono remont kapitalny dachu, m.in. oczyszczono, zaimpregnowano, wzmocniono i uzupełniono ubytki więźby dachowej, przemurowano uszkodzone ścianki poddasza, przełożono pokrycie dachowe z dachówki karpówki na identyczną, wykonano nowe opierzenia, rynny i rury spustowe z blachy miedzianej, wyremontowano sygnaturkę, wykonano kanały osuszające wokół kościoła.

Wykonawca: Bogdan Włodarczyk z Lubasza Nowego.

Inwestor: Parafia.

W l. 2000—2001 wyremontowano elewację kościoła: skuto stare i nałożono nowe tynki wapienne i renowacyjne (w miejsce zawilgoceń), pomalowano elewację farbami silikatowymi.

Wykonawca: Jerzy Cepik z Krotoszyna.

Inwestor: Parafia.

Zespół pałacowy

Zespół wzniesiony dla ks. Antoniego Jabłonowskiego w l. 1780—1785, zapewne wg proj. Jana Chryściana Kamsetzera lub Dominika Merliniego.

Pałac

Nr rej. 82/355/A z 31 I 1952 r.

Klasycystyczny, murowany, piętrowy, podpiwniczony, na rzucie prostokąta, dziewięćciosiowy, z czterokolumnowym portykiem dźwigającym belkowanie i trójkątne naczółek z kartuszem herbowym od frontu i trójbocznym ryzalitem od ogrodu. Dach czterospadowy pokryty blachą. Zachowany układ reprezentacyjnych wnętrz z dekoracją sztukatorską.

Nadal prowadzone są dość systematyczne prace remontowo—konserwatorskie zapoczątkowane w latach 70. XX w. przy pałacu, oficynach i budynkach gospodarczych. Najważniejsze prace z lat 90. dotyczą modernizacji części pałacu na cele hotelowe, w tym także modernizacji instalacji i przystosowania obiektu dla osób niepełnosprawnych. Przeprowadzono także remont okien i stolarki drzwiowej, prace adaptacyjne piwnic, malowanie dachu, wymianę instalacji grzewczej oraz kotłowni.

Wykonawcy: różni, w zależności od rodzaju prac.

Inwestor: Stadnina Koni w Racocie dofinansowanie Generalnego Konserwatora Zabytków (1998 r.)

RAWICZ

Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli

Nr rej. 206/106A/Le z 1968 r.

Kościół poewangelicki, wzniesiony został w l. 1803—1808 wg

Rawicz. Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Boboli, poewangelicki: a — wieża; b — wnętrze. Fot. T. Palacz, 1996

proj. Karla Gottharda Langhansa przez budowniczego Krausego z Poznania, na planie prostokąta, z wieżą od zachodu, w dolnej partii prostokątną, wyżej na planie koła, zwieńczoną galeryjką i hełmem. Wnętrze jednonawowe, na rzucie owalu wpisanego w prostokąt i wyznaczonego obiegami dwukondygnacyjnych empor, zrytmizowanych filarami w przyziemiu i kolumnami jońskimi w II kondygnacji.

W l. 1998–2000 przeprowadzono remont elewacji kościoła i wieży, wymieniono rynny i rury spustowe, wyremontowano okna, oczyszczono cokół z farby olejnej i pomalowano go farbami krzemianowymi.

Wykonawca: „Radbud” z Masłowa.

Inwestor: Parafia, Generalny Konserwator Zabytków.

W 1999 r. wymieniono fragmenty posadzki wokół kościoła

z płyt betonowych na kostkę brukową.

Inwestor: Parafia.

W 2000 r. wymieniono instalację elektryczną zasilającą, wymieniono źródła światła montując nowe oprawy i reflektory, wykonano aranżację oświetlenia elewacji kościoła i wieży.

Wykonawca: PPHU Gierlik z Rawicza.

Inwestor: Parafia, dofinansowanie Głównego Konserwatora Zabytków.

RYDZYNA

Oficyny zamkowe

Nr rej. 200/65/A z 6 II 1965 r.

Klasykistyczny zespół oficyn swoją architektoniczną formę uzyskał w l. 1783–1786 w wyniku przebudowy dokonanej najprawdopodobniej wg proj. Dominika Merliniego. Pracami kierował Ignacy Graff. Zespół składa się z dwu sy-

metrycznych ciągów budynków zamykających od północy owalny dziedziniec honorowy przed zamkiem. Oficyny są murowane z cegły, otynkowane, piętrowe, o ujednoliconych elewacjach z podziałami fasad wyznaczonymi przez płaskie pilastry w wielkim porządku, z attykami i tympanonami w zwieńczeniu.

W latach 90. XX w. przeprowadzono remont kapitalny budynków polegający m.in. na wzmocnieniu fundamentów i ścian, rekonstrukcji łącznika w skrzydle zachodnim, wymianie węglowych kotłowni na gazowe, remoncie dachów nad poszczególnymi częściami.

Wykonawcy: różni w zależności od etapów i rodzajów wykonywanych prac.

Inwestor: Kuratorium Oświaty w Lesznie, dofinansowanie Głównego Konserwatora Zabytków, Starostwo Powiatowe w Lesznie.

Małgorzata Dworakiewicz